

THESES MEDICÆ INAVGVRALES
DE
VARIOLARVM ET MORBILLORVM
natura ac curatione

Q V A S
Adspirante Triade

Autoritate Magnifici D. Rectoris
D. IOANNIS POLYANDRI SS. Theo-
logiæ Doctoris ac Professoris primarij, Consensu
amplissimi Senatus Academici & Medicæ
facultatis decreto.

PRO

Summis in arte medica honoribus privilegijq̃ consequendis

Sine præfide defendendas suscipiet

IOANNES HOEVELL Rigâ Livonus.

Ad diem 7. Septembris in auditorio Theologorum

LVGDVNI BATAVORVM
Ex Officinâ IACOBI MARCI
ANNO M. DCXXXVIII.

M A G N I F I C I S

Nobilissimis, Amplissimis Consultissimis Viris Dominis,

Dn. HENRICO VLENBROCIO

Dn. IOANNI VLRICIO

Dn. BERNHARDO DOLMANNO

{ Consultibus in
clutæ Rigæ e-
minentissimis.

Dn. NICOLAO BARNEKEN prætori ejusdem Reip.
gravissimo,

Mecænatibus , patronis & fautoribus suis vene-
randis.

V T E T,

Humanissimis , Spectatissimis Viris.

Dn. GEORGIO HOEVELL mercatori apud
Gedanenses primario avunculo suo & fautori ho-
norando.

Dn. ARNOLDO DIRICHSEN BVSCHE mercatori apud Amstelrodamenses integerrimo , affini
suo colendo.

Dn. MICHAELI HOEVELL Scabino apud Ge-
danenses prudentissimo fratri suo benè dilecto.

*Inaugurales hæc theses in honoris ac fidelis obsequij
argumentum*

Offert, inscribit

I O A N N E S H O E V E L L Rigæ Livonius

DISPVATIO INAVGVRALIS
de Variolis & Morbillis,

T H E S I S I.

CVM nusquam tutius in rei indolem inquirimus, quã fideli nominis enodatione præmissã, proinde non abs re me facturum confido, si *Variolarum & morbillorum*, quorum naturam & ingenium aperire mens est, ονοματολογίαν brevibus expeditam dedero. Expeditur à tribus potissimum. Ονοματολογία ex i. c. li. tur.

II,

2. *Ετυμολογία* Dicuntur *Variola* à *Varis* ducta I. Ετυμολογία. significatione à similitudine. Ut enim exiles sunt *Vari* pustulæ in summa facie cute protuberantes: Ita *Variola* pustulæ totius corporis sublimes sunt, puerili in primis ætate erumpentes. *Morbilli* vero à *Morbo* seu pustulis pestilentialibus dicti videntur. Pests enim apud lectos scriptores per excellentiã morbus dicitur, quod egregiè confirmat Ovid. lib. 7. *Metamorph.*

Strage canum primò, volucriumq; aviumque boumque,
Inq; feris subiti deprensa potentia morbi est.

III,

2. *ὀνομασία* Continentur *Variola & morbilli* ὀνομασία sub τῶν ἐξανθημάτων genere, quæ à latinis *Papulæ* communiter dicuntur. Accipitur autem vocabulũ ex anthematis dupliciter vel prolixè vel angustè. Prolixè quamcunq; humorum in cute eruptionem denotat: Angustè eas solummodo pustulas indicat, quæ ex relicta menstrui sanguinis impuritate originem ducunt, inque puerorum potissimũ corporibus efflorescunt.

IV.

3. Synonymia,

3. Συνοnymία Germanis *Variola* vocantur Blattern. oder Bocken. *Morbilli* vero masern. Belgis Pocken *Variolæ*; *morbilli* maselen dicuntur. Græcis *ἰξανθήματα* seu potius *ἐκδημάτια*. Arabibus *Algira* & *Alsimon* appellantur: Rhafi pestis simpliciter &c. Tantum de *νοσημάτων λογία* cui ex methodi lege *πραγματελογία* succedit quæ sequentibus pertractatur.

Sequitur *πραγματελογία* quæ absolvitur.

V.

I. Definitione.

Definiuntur Variolæ & morbilli Pustulæ ortæ ex relicta menstrui sanguinis immunditie à natura infebribus factâ ebullitione ad corporis superficiē expurgatâ, quamvis aliquando tamen etiam sine manifesta febre extuberent. Notandum autem *Variolas* esse pustulas magis sublimes in abscessum plerumque desinentes; *Morbillos* vero esse latas quæ facilius discutuntur.

VI.

e. Causis,

Causa vel est proxima & immediata, vel remotior & mediata: Proxima causa est menstrui sanguinis à primo ortu immundities, tamdiu in corpore delitescens donec aliunde stimulata, virus suum in omnem sanguinis massam effundat, factaq; ebullitione ad corporis ambitum deponatur. Huc non incommode refertur humor crassus, feculentus sive etiam alius genitus ex vitioso nutrimento & contagione superiorum inquinatus. Qui humor unius generis non est, sed modo pituitosus modo melancholicus modo biliosus.: Vnde etiam Variolarum materia

ria magis crassa & frigida est utpote ex sanguine pituitoso, melancholico; morbillorum tenuior & calidior ex sanguine bilioso.

VII.

Remota vel est interna vel externa. Interna est constitutio corporis calidior & humidior, plethora, cacochymia, calidæ expirationis ex obstructione & constipatione retentio.

VIII.

Externa est aër, vel quatenus malignè infectus est, & occulto calivi Epidemicum hunc affectum facit: Unde à Rhase Pestis nuncij *Vario la & morbilli* dicuntur; vel quatenus manifestè agit & latentes in corpore humores movere, sicque Sporadicum excitare affectum incipit. Quo referuntur cibi inconsumpti calidi & humidi, fructus horariorum, uvæ recentes, mustum & consimilis generis. Tandem balnea, corporis multa agitatio, Contagium.

IX.

Subjectum est totius corporis superficies ³ *tā* subiecto, extrema quam intima. Sæpius etiam non tantum externa cutis, verum interiores etiam partes pulmo, fauces, intestina graviter afficiuntur.

X.

Sumuntur *differentia Variolarum & morbillorum* ⁴ *differentiis,* vel à forma, unde Pustulæ aliæ duræ aliæ molles; vel à materia quod aliæ ex hoc aliæ ex illo humore generentur; vel à colore, quantitate &c.

XI.

s. signis.

Differentias subsequuntur *signa*, eaque duplicia vel diagnostica vel Prognostica. Diagnostica iterum vel præsentem vel imminentem affectum nunciant. Præsentem ex facili cum dignoscamus, visuque dijudicemus imminētis signa edocere propositum est.

XII.

Sunt autē imminētis mali signa sequentia, febris plerumque continens, totius corporis ardor, capitis gravitas & dolor, narium pruritus, multa pandiculatio, in somno terror, delirium, totius faciei rubor, difficultas spirandi, tussis sicca, raucedo, pectoris angustia, dorsi dolor, plurima anxietas & inquietudo, tremor manuum pedumque aliaque symptomata pro corporis cōstitutione, & ruentis humoris vario impetu. Vbi itaque circa secundum & tertium diem augentur, & sparsim maculæ quædā rubentes in cute conspiciuntur imminētium variolarum & morbillorum certum est indicium.

XIII.

Ad Prognostica quod attinet dubij eventus *Variola & Morbilli* sunt, interdum morte sæpius salute terminari soliti. Referuntur inter morbos acutos cum ut plurimum 14. dierum spatio finiantur. An vero hoc contingat salutis vel mortis exitu, ex virium collatione cum morbi magnitudine præfagire convenit: Notentur itaque sequentia prognostica.

XIV.

Pustulæ salubriores sunt, quæ citius apparent,

rent, utpote quod virium robur & materiæ obedientiam indicent; quemadmodum & illa quæ cum febre minus valida, nec ita magnis Symptomatibus erumpunt.

XV.

Pustulæ pauciores peccantis materiæ paucitatem dicunt, proinde benigniores.

XVI.

Meliores sunt albæ, molles, rotundæ, distinctæ quæque loca externa occupant; deteriores sunt virides, lividæ, nigra, propinqua & contigua.

XVII.

πραγμαθολογία pertractatâ ducit nos ordinis ratio ad curationis methodum, quâ duobus præcipuè scopis assequimur Conservando ea quæ ex lege naturæ fiunt, tollendo quæ præter eandem accidunt.

πραγμαθολογία pertractatâ ad curationem devenimus.

XVIII.

Tollimus autem quoties naturæ, mali fomitem ad corporis superficiem expellere allaboranti, subsidio venimus, materiam vitiosam, quæ naturæ opus molestat feliciter excludendo: Conservamus quoties naturæ vires in causæ morbificæ sævitie domâda promovemus fortiter roborando. Perficiuntur prædictæ operationes *Diatæ, Chyrurgia, Pharmacia.*

Perficiuntur a. Curatio,

XIX.

Diatæ in sex rerum non naturaliũ usu consistit, quas inter, sit Aër temperatus ad calidum potius quam ad frigidum inclinans: Victus tenuis ex cibis boni succi & facilis cõcoctionis, quales sunt ptisana ex hordeo, avena, jusculõ pullorum cum oxalide, endivia, omphacio &c. Laudantur antiquis len-

1. Diatæ,

res excorticatæ, prius elixę & secundâ deinde addita, abjecti priore aqua ad perfectionē coctę, exhibitæ cum succo granatorum, berberis, limonis, aurantij acidi &c.

XX.

Potus sit decoctum hordei, cum semine coriandri præparati, cum succis aut Syrupis acidis. Dulcia vitentur quæcunque ex melle & saccharo parantur. Vinum album tenue, dilutum cum aqua hordei, erumpentibus morbillis, febre diminuta, tutò exhibetur.

XXI.

Somnus sit moderatus antequam efflorescere incipiunt, post deinde vigilandum magis quã dormiendum. Quiescendū ab omni exercitio, nisi quod in principio molles frictions conveniant: Animi motus fugiendi: Evacuaciones procurandæ.

XXII,

Chirurgiã Diætã rectè ordinatã ad *Chirurgiam* seu *Venesectionem* progredimur, quam videtur indicare ebullitio summa & corporis plenitudo, quæ nonnunquam hunc affectum comitari affolet, vel potius præcedere. Cum autē præsentis mali labes in teneriora potissimum corpora incidat, cautè circumspicendum quibus conveniat. Planum enim est non convenire neque debilibus, neque pueris lactentibus, qui ex uteri latebris non ita pridem emerferunt. Si itaque consentit ætas, vires ferunt, mox in principio vena secanda est, sin minus hirudines dorso applicandę vel etiam scapulis & cruribus; curcurbitulæ cū scarificatione brachijs & lumbis &c.

Alvus

XXIII.

Alvus si adstrictior sit nec debitè operetur clysterè leni aut blando medicamento sollicitanda venit. Proclystere *℞* Aq. hordei lib. i. Ol. violar. ζ ij Butyri ζ ib Sacchari rubri ζ j Misce. Quantitas clysteris pro ætatis conditione varianda est.

Pharmacìa
& quidem.

XXIV.

Ex lenientibus in usu sunt Syrupus rosar solutivus. Tamarindi, Cassia, manna. Animis validè purgantibus omnino abstinendum, quoniam naturæ operationem impediunt, humoresq; vitiosos ad interiora retrahunt.

Leniente

XXV.

In alterantium usu commendantur Syrupi refrigerantes & adstringentes modicè ut Syrupus de Byzantijs qui potenter ad hanc rem potest; Syrupus acetositas citri, granat. limon. de Agresta. Rob de Ribes. Conserva Nymphææ Buglossæ & consimilis generis. Refrigerantia autè illa & adstringentia primo aut secundo potissimum die exhibeantur ante motum naturæ manifestiorem.

Alterante

XXVI.

Quod si vero contingat naturam lentè & parcius protrudere humorè vitiosum, ad ea veniendum quæ naturam parant, meatusq; aperiunt. Notandum tamen pro febris ratione prout vehemens vel levior fuerit, aperientia & expellentia contemperanda esse frigidis, ne dum morbi causam educationi præparamus, intemperiem adaugeamus.

Aperiente
& expel-
lente.

XXVII.

Evocant autem foras & pustulas promovent rad. & sem. fœnic. citri, aquilegij, capillorum veneris, flores calendulæ, decoctum ficuum, hordei; lentes. Theriaca, Mitridatiũ &c. Ex simplicibus hujusmodi paratur potio. ℞. Caricarum, passularum an. ℥iij rad. fœniculi, sem. anisi, petroselini, lentium excorticatarum an. ℥j Santali ℥ij Pistentur & bulliant in lib. iiij. aq. ad consumptionem medietatis. Coletur, adde Croci ℥. Misce. vel etiam ℞. cicerum rubeorum contusorum cum ficibus quantum satis & feliciter exhibe.

XXVIII.

Corroborante.

Corroborantia & quæ malignitati resistunt nequaquã prætereunda. Conveniunt hic pulveres Bezoardici, electuarium de gemmis, manus Christi perlata, tabulæ diamargariti frigidi: Conserva Buglossæ, Boraginis.

XXIX.

Sequitur Præservatio & quidem. 1. partium internarũ;

Cum vero Medici cura non solum in eo consistat, ut ad naturæ motum *Variolas & Morbillos* erumpere faciat, verum etiam ne partes tam externæ quam internæ noxam capiant, proinde ex partibus internis præcipuè pulmonis & intestinorum est habenda ratio.

Pulmonis,

XXX.

Pulmoni opitulatur loch de papavere & quidem Rhœade, de Tussilagine, Conserv. ros. violarum &c.

Inter-

XXXI.

Intestina roborant Syrupus Cydoniorum, Trochisci de spodio, de terra sigillata, lentes bis coctę in aqua Plantaginis, tormentillę &c. Intestino-
rum,

XXXII.

Externę partes & quidem oculi defenduntur aqua rosarum, plantaginis, in quibus tutia præparata infusã fuerit aut additum sief album vel camphora: Ubi claduuntur fomententur decocto malvę semin. fœnugræci. lin. cidon. in aqua rosarum seu Euphrasię. Multum prodes, si sumas cremorę lactis acidum addendo parum aque rosarum & croci. Plura passim apud Practicos leguntur. 2. Exter-
narum &
quidem O-
culorum,

XXXIII.

Ad nares confert acetum rosaceum seu odoriamentum sequens. ℞. aq. plantag. chilibeatę ʒvj aceti ʒiʒ Camph ʒʒ Santali rubri ʒj misceantur in vitro atque agitata matéria odorentur. In hac etiam intincto bombace intus nares ambas madefacito. Narium,

XXXIV.

Os & fauces præservantur gargarismatibus ex decocto & aq. prupellę, ex aq. rosarum, balausstiorum, cort. granat. &c. Oris. &
faucium,

Sequi-

XXXV.

Sequitur ultimò cum jam plenè eruperint Variolę, ipsarum apertio & exsiccatio. Nonnunquam expedit si non usque adeo magnę sint & coctę satis, ut naturę omnē rem concredamus, sin minus aperiantur ne purulenta sanies subiectam carnem exedat.

XXXVI.

Ad exsiccationem & dolorē qui ex variolarum fensione est, remediū hoc magno eomodo adhibetur: Fomentum fac ex cerevisia crassiore admixto butyro vel pinguiore jusculo carnis vervecinę, quo fomentetur pars affecta præcipuè facies & manus cum spongijs: Vel ad exsiccationem Variolarum & deletionem macularum ꝛ furfures & cremorem tartari invino rhenano & eo fomento faciem fove. Pro fœdo faciei colore Mercurialis ꝛ Lupin. fab. hord. p. i. β. conrunduntur omnia crasso modo & bulliant in sufficiēte quantitate aquę ad pulvis crassitiem Abluatur eo manus & facies.

XXXVII.

Ad repletionem fovęarum laudant pinguedinem humanam, ursi, ascie piscis.

F I N I S.